

Közfoglalkoztatás önkormányzati földeken

Évről évre egyre több önkormányzat dönt úgy, hogy közfoglalkoztatásban gazdálkodik a saját földjein. A megtermelt árut többnyire a közétkeztetésben használják fel, vagy felajánlják helyben rászorulóknak, esetleg értékesítik. A települések főként a Start-munka kistérségi mintaprogramból biztosítanak forrásokat a kertészkedéshez, állattenyésztéshez.

■ BORSODI ATTILA

Évek óta gazdálkodik saját földjein a balmazújvárosi önkormányzat, a város idén részt vesz a Start-munka kistérségi mintaprogramban is. A program Magyarország 66 hátrányos helyzetű, valamint három (devecseri, téti, pécsi) egyedi döntés alapján kiválasztott kistérségében indult el idén, illetve 28 hátrányos helyzetű kistérségében, valamint a gyöngyösi kistérség öt kiemelt településén folytatódott csaknem 70 ezer ember bevonásával. A mintakistérségek települései a helyi sajátosságokhoz igazítottan választottak a különböző elemekből, így pályázhattak növénytermesztésre, állattenyésztésre is. Balmazújvároson a program segítségével három hektáron kertészeti kultúrákkal foglalkoznak. Az érintett közmunkások szombaton oktatásban vesznek részt, míg hétköznap gyakorlati képzésben a földeken dolgoznak. Folytatódik a gazdálkodás a város tulajdonában álló Balmazújvárosi Városgazdálkodási Nonprofit Közhasznú Kft.-ben is. *Loós Brigitta Tünde*, a cég menedzserje ágazatvezetője elmondta, hogy négy hektáron pritaminnaprikát, négy hektáron őszi búzát, valamint hat hektáron takarmánykukoricát termesztnek. A búzát már ősze, míg a kukoricát a közelmúltban vetették el, a paprika palántázásához pedig folynak az előkészületek.

A Békés megyei Déványán tavaly a szociális földprogramban vettek részt, valamint értéktérítő közfoglalkoztatásban kertészeti növényeket termesztettek. Idén 10,6 hektáron a Start-munka kistérségi mintaprogramban viszik tovább az értéktérítő közfoglalkoztatást, amelyben összesen 34 főnek tudnak munkát adni. – Jelenleg négy nagy fóliasátorban dolgozunk, ezek közül kettőben paprika-, paradicsom- és káposztapalántákat nevelünk. Szabad földön elültettük a burgonyát, a borsót, a petrezselymet és a hagymát. Próbáltunk mákot is termesztetni, de az idei vetést a szárazság miatt ki kellett szántani – mutatótt rá *Földi Imre* közmenedzser. A megtermelt árut helyben használják fel a gyermekétkeztetésben, és főznek a zöldségek közül az idősek otthona lakóinak is.

Hajdúnánáson csaknem kétszer annyi család vesz részt a szociális földmunka-programban, mint tavaly, ami idén már állattartással is kiegészül. Szociális alapon kapnak a családok előnevelt csirkét. Fut a Start-munka kistérségi mintaprogram is csaknem 20 hektáron, amelynek nagy részén szántóföldi zöldségtermesztés folyik. Emellett szeretnének többféle fajból tenyészállatokat beállítani, és a szaporulatot a szociálisan rászoruló családokhoz helyeznek ki. – A megtermelt zöldséggel ellátnánk a közkönyhat, később pedig az állattenyésztésből származó alapanyagokat is felhasználnánk az étkeztetésben – jegyezte meg *Szolláth Tibor* polgármester.

A Jász-Nagykun-Szolnok megyei Tiszasason szintén a mintaprogram részeként folyik a gazdálkodás. – Március elsejétől 16 fő foglalkoztatását indítottuk el. Elpalántáltunk már egy hektár fejes káposztát, elvetettünk egy hektár fűszerpaprikát, a következő két héten pedig egy hektár étkezési paprikát ültetünk el. Másfél hektáron pedig energianövény-kísérletikert hozunk létre, ahol a gödöllői és a debreceni agráregyetem szakembereivel keressük a legmegfelelőbb fajtát. A biomasszát majd az intézmények fűtésére használjuk fel. A kertészeti program terményei pedig a konyhára kerülnek, illetve oszthatunk a zöldségekkel a rászorulóknak is. A felesleget értékesítjük – közölte *Gyófi Gábor* polgármester.

Április közepén kezdték el a konténeres művelést, amely lehetővé teszi a kertek áttelepítését is

FOTÓ: NAGY BÉLA

■ KORMOS VALÉRIA

Pont egy esztendeje, hogy *Rosta Gábor*, a városi, közösségi kertek létesítésének hazai megálmodója lelkesen beszélt arról, amit mindebből Európában és az Egyesült Államokban látott. Nevezetesen, hogy a nagyvárosok elhanyagoltabb területein milyen csodát jelenthet, ha néhány embernek kedve támad ahhoz, hogy a gyom, a por, a sivatárság, a passzivitás helyén materiális és lelki értelemben egy tenyérnyi oázist teremtsen. Akkor még csak CD-n lévő fotókon, DVD-filmen, szakirodalom által lehetett megismerni a közösségi kertek múltját és jelenét, mert ilyen itthon még nem létezett.

Az Egyesült Államokban a harmincas évek nagy gazdasági válsága idején a szükség vitte rá a nagyvárosokban élő szegényeket, hogy a föld adta lehetőségekkel, zöldségtermesztéssel enyhítsenek a nélkülözésen. Nagy-Britanniában, Londonban pedig a második világháború alatt, a szűkös élelmiszeradagot próbálták ily módon kiegészíteni. A XX. század hatvanas éveiben aztán más motivációból ugyan, de ismét terjedni kezdett a közösségi kertmozgalom. Bár ekkor inkább már az volt az ösztönző elem, hogy a nagyvárosok külső negyedeiben, a szellemileg és adottságokban sivatár környezetben értelmes, tartalmas tevékenységek folyjanak. A piszok, az elhanyagoltság helyén emberi közösség szülessen, a téltlenség, a dühből fakadó pusztítást pedig a gondoskodás és a felelősség érzése váltsa fel. Nem véletlen, hogy ma már New York Harlem negyedében, Washingtonban, Clevelandben, Seattle-ben térképek jelzik a helyszíneket. Időközben oktatási intézmények is csatlakoztak a mozgalomhoz, felismerve ennek pozitív pedagógiai hatását. Európában, Berlinben a különböző nációnál bevándorló csoportok tagjait igyekeznek a közös cselekvés által közelebb hozni egymáshoz. S bár igaz, hogy az önkéntes munka anyagi értéket jelent, az említett lehetőség megteremtéséhez – a telek kijelöléséhez, bérbeadásához, a közművek létesítéséhez – szükség van némi állami és önkormányzati támogatásra.

A nagy kérdés persze az volt, hogyan lesz ebből itthon valóság. Jó ideje annak, hogy a kommunikáció- és válságmenedzser *Rosta Gábor* szabad idejét, energiáját, kapcsolatait e célra fordítja. Járja a főváros kerületeit, sokfelé hívják előadásokat tartani, és könyvet is írt e témáról, tapasztalatairól. A fiatalokkal folytatott beszélgetéseiből kiderült, hogy mennyire zavarja őket a főváros (nehéz) puccos utcái mögött megbúvó sivatárság, a foghíjtelkek „ideiglenes” fizető parkolói, a gaznak átadott grundok, a firkákkal bemocskolt falak. Egyszóval az enyészett látványa, amit pesti polgárként másokra, magukra

Aki magot vet

Közösségi kerteket hoztak létre a XIX. kerület parlagon lévő területein

Budapest XIX. kerületében, a Vass Lajos Általános Iskola mellett, az Irányi utca és a Bem utca sarkán nemrégiben meglehetősen elhanyagolt terület húzódott. Ma itt található az Első Kis-pesti Kert. A kerítésen belül ágyások sorakoznak egymás mellett. A nemrégiben elvetett magok még szunnyadnak, de már a várakozás is nagyon jó érzés – ez mérhető le a környékeliek reakcióiból. Nem szólván a lelkesedésről, a jóleső fizikai munkáról, emberi kapcsolatok alakulásáról – a létrehozók teremtő, jobbító szándékának köszönhetően.

nézve is méltatlannak tartanak. Tենének a változásért, ha lenne hozzá kézzelfogható cél és minta. Idekívánczik, hogy a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem hallgatóinak egy csoportja 2011-ben mintegy négyszáz hektárnyi olyan területet talált a fővárosban, amely elhanyagoltsága miatt „gazdátlanok” tűnt. Józan ésszel belátható, több év kellene ahhoz, hogy mindennek mögöttes tulajdoni és hatósági viszonyait valaki kibogozza. Ezért úgy vélte *Rosta Gábor*, kézenfekvőbb, ha arra a helyszínre összpontosít, ahol a helyhatóság támogatása egyértelmű. A szálak különösen jól fonódtak össze a XIX. kerületben, ahol a polgármester, a képviselő-testület, a városépítők az ügy mögé álltak. Itt nyílt lehetőség arra, hogy a panelházak övezte, meglehetősen elhanyagolt mintegy ezer négyzetméternyi területet rendbe hozzák, és művelésre átengedjék az újdonság iránt nyitott szellemű helybelieknek. Igaz, a terület kijelölése és a nemrégiben történt kertavetés előtt még történt egy s más.

Így beszél erről *Rosta Gábor*: – Nálunk eddig jogilag is ismeretlen volt a városi kert, a városi mezőgazdaság fogalma. Sok érdeklődő hivatalnokkal találkoztam, mégis sok energiámba került ennek a fogalomnak a megismertetése és elfogadtatása. Ráadásul bármilyen önkormányzati tulajdonú földterület bérlése és a rajta végzett tevékenység ingatlan-gazdálkodási, környezetvédelmi kérdésekkel függ össze. Ki kellett dolgozni az együttműködés jogi kereteit, hiszen szerződéses viszonyról van szó. Hogy megfelelő alapja legyen, létrehoztuk a Városi Kertek Közhasznú Egyesületét. Három tájépezésmérnök – *Jánosi Dóra*, *Kristály Anikó* és *Szabó Ágnes* – jelképes összegért elkészítette a közösségi kert terveit. Ebben többek között az a nagyszerű, hogy bármely lakóközösségnek, kerületnek, városnak követhető mintául szolgálhat. Az önkormányzattal kötött megállapodás

és a többi jogi, közösségépítési, szervezési metódus másolható, így további önkormányzatokkal tudunk szerződni újabb kertek alapítására.

– Ha már mintáról beszélünk, mit tartalmaz egy ilyen szerződés?

– A bérbeadó jogait, vállalásait a szerződés időtartamára. Minden egyes parcellabérlővel külön szerződést kötünk, s rögzítjük, hogy ki miért felel, milyen közösségi munkát vállal a fenntartásban. Fontos kikötés, hogy biogazdálkodás folyjék, vegyszert senki sem használhat. A területért felelős közösség saját szabályokat is alkothat.

Múlt év novemberében kezdték a gondolat népszerűsítését, plakátokon, szórólapokon, cikk jelent meg a kerületi újságban. De mint kiderült, a szóbeszéd bizonyult a legjobb propagandának. Erős támogatásra találtak a helyi Közpark Kft. által, rájuk hárult a nagyobb terepmunkák elvégzése, a termőtalaj helyszínre szállítását pedig a Főkert Zrt. vállalta. – Az önkormányzat a hálózati vízvezetékhez csatlakozó csap létesítéséről is gondoskodott, s vállalta, hogy egy évig fizeti az öntözéshez felhasznált víz árát. Esővíztárolót is építenek majd, s a tapasztalatoktól teszik függővé, hogy szükséges-e kutat ásatni. S mert az ördög sosem alszik, illetve a jó akarat mellett az ellenkezőjére is számítani lehet, a területet újonnan emelt kerítés óvja, szintén az önkormányzat jóvoltából. Előzőleg négy, a kerttel összefüggő találkozást tartottak a helyi Vass Lajos Általános Iskolában, ahová – szintén ingyen – befogadták az egyesületet.

– Az első időkben kicsit feszélyezett volt a hallgatóság, aztán egyre több lett a kérdés – idézi vissza a kezdeteket *Rosta Gábor*. Közbevetem, remek tulajdonság a lelkesedés, de városi népekről van szó, a kertészkedés pedig nagyban vagy kicsiben mégiscsak hozzáértést kíván. Ezt hogyan lehetik el? – kérdezem. Megtudom, hogy a Corvinus Egyetem ökológiai tan-

gasdaságának két fiatal munkatársa, *Gyöngy Fruzsina* és *Mirek Barbara* szakmailag, emberileg is izgalmasnak tartja a vállalkozást. Gyöngy Fruzsina előadást tartott arról, hogy mely növényeket ajánlatos, és melyeket nem egymás mellé ültetni, miképp lehet okosan kihasználni a négy-öt négyzetméteres parcellákat. A jövődöbéli bérlők komolyan vették az útmutatást és a tanácsokat, jegyzeteltek, gondolkodtak, tervezgettek. A másik kollégina, *Mirek Barbara* szerint az amatőrök elképzelései, s hogy mi lesz mindebből, olyan, akár egy izgalmas biológiai kísérlet. Értelemszerűen biogazdálkodásról van szó, amelyhez komposztáló kell, és szervezik az ehhez szükséges szerves hulladékok gyűjtését is a környéken.

A rendszeres munkát és a vele járó felelősséget szerződésben is vállaló kispesti csapat április 15-én és 16-án vehette „birtokba” a területet. Az első napon elrendezték a földterületet, elkészítették a különálló ágyásokat. Mindez technikailag igen érdekes művelet, mert az eredeti talajt termőfölddel magasztják meg. A két réteg közé speciális, a vizet jól hasznosító anyag kerül, a parcellát pedig fakeretbe foglalják. A megoldást konténeres művelésnek nevezik, nem véletlenül. Azért találták ki, hogy ha a bérbe adott földterülettel a tulajdonosnak megváltozik a szándéka, vagy lejár a szerződés, a kert át lehessen telepíteni. Így a befektetett munka sem vész kárba, és a „válasz” is bekészen zajlik le.

A második nap az ültetés jegyében telt. Többen jöttek, mint előzőleg számítottak rá, félő volt, hogy nem is jut szerszám mindenkinek. Voltak idősebbek, akik unokákkal érkeztek, középkorú férfiak és nők, fiatalabb szülők is. Mindenki azon izgult, hogy csak most ne zuhogjon az eső. – Még egymás keresztnevet se tudtuk, de mindenki megértette a másikat, hisz volt közös témánk. Hamar híre ment az eseménynek, és többen kérdezték, van-e még „szabad hely”, hol lehetne jelentkezni – ekképpen adja vissza a hangulatot az egyik résztvevő.

– Ha így megy tovább, egyre hosszabb várólistánk lesznek – mondja *Rosta Gábor*, kicsit fellelegezve. Többszörös az öröme. Egyrészt bizonyítva látja, hogy a gazdasági bajok ellenére a szerény körülmények között élő, napi megélhetési gondokkal küszködő emberekben ott az akarat, a belső erő, hogy kilépjenek a lehangoló környezetből. Másrészt bízik abban is, hogy a kispesti példa másokra is kisugárzik. Például úgy, hogy a kertészkedő ember nem rongál, nem szemetel, a gyerekek újra megtanulják megbecsülni a természetet, a kétkézi munkát, az idősebbek tudását. Újabb jó hír, hogy a fővárosból más önkormányzatok és vidéki városok is érdeklődnek az egyesületnél, hogyan kell az első lépést megtenni.